

Nr 4.

Ankom till riksdagens kansli den 6 juni 1918 kl. 5 e. m.

Utlåtande i anledning av ej mindre Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för bestridande av på staten belöpande kostnad för pensionstillägg och understöd enligt lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring m. m. än även väckt motion om dyrtidstillägg till vissa pensionstagare enligt nämnda lag.

Närvarande: herrar *Pettersson* i Södertälje, *C. G. Ekman*, *Ekelund**), *Stärner**), *Rogberg*, *Rooth*, *Nilsson* i Kabbarp, *Jansson* i Falun, *Lindqvist* i Kosta, *Erlansson* och *Svensson* i Betingetorp.

*) Ej närvarande vid utlåtandets justering.

I den till riksdagen den 14 januari 1918 avlåtna propositionen angående statsverkets tillstånd och behov har Kungl. Maj:t under sjätte huvudtiteln bl. a. föreslagit riksdagen att, i avvaktan på den proposition, som kunde komma att i ämnet avlätas, på extra stat för år 1919 beräkna *dels* för bestridande av den på staten belöpande kostnad för pensionstillägg och understöd åt de personer, som äro därtill berättigade jämlikt lagen om allmän pensionsförsäkring enligt dess lydelse före den 8 juni 1915, ett förslagsanslag av 9,150,000 kronor, *dels ock* såsom bidrag till täckande av statens kostnad för understöd enligt 33 § i lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring åt de personer, som genom lagen den 8 juni 1915 om övergångsbestämmelser i anledning av förstnämnda lag blivit delaktiga i den allmänna pensionsförsäkringen, ett förslagsanslag, högst, 700,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i en den 12 mars 1918 dagtecknad proposition, nr 185, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för samma dag, föreslagit riksdagen:

1:o) att — under förutsättning att riksdagen antager förslag till lag om vissa ändringar i lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring samt till lag om ändrad lydelse av 3 § i lagen den 8 juni

1915 om övergångsbestämmelser i anledning av berörda lag den 30 juni 1913 — på extra stat för år 1919 bevilja *dels* ett förslagsanslag av 9,150,000 kronor för bestridande av den på staten belöpande kostnad för pensionstillägg och understöd åt de personer, som äro därtill berättigade jämlikt lagen om allmän pensionsförsäkring enligt dess lydelse före den 8 juni 1915, *dels ock* ett förslagsanslag, högst, 700,000 kronor, att utgå som bidrag till täckande av statens kostnad för understöd enligt 33 § i samma lag åt de personer, som genom omförmälda lag den 8 juni 1915 blivit delaktiga i den allmänna pensionsförsäkringen, samt 2:o) att medgiva, att av det för år 1919 på extra stat äskade förslagsanslaget till upprätthållande av pensionsstyrelsens verksamhet må, intill ett belopp av 60,000 kronor, gäldas vissa kostnader för införandet av försäkringsböcker åt de jämlikt lagen om allmän pensionsförsäkring försäkrade.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till åberopade statsrådsprotokollet.

Vidare har utskottet till behandling förehaft en inom andra kammaren av herr *Bernh. Eriksson* i Grängesberg m. fl. väckt motion, nr 180, däri hemställts, att riksdagen måtte besluta bevilja alla dem, som förvärvat eller under innevarande år förvärva rätt enligt lagen om allmän pensionsförsäkring till pensionstillägg eller understöd eller till ökning därav ett dyrtidstillägg för år 1918 till sådant belopp, att pensionstillägget eller understödet jämte dyrtidstillägget uppgår till i nämnda lag stadgat normalbelopp; samt

att till täckande av kostnaden härför bevilja på tilläggsstat till riksstaten för år 1918 ett förslagsanslag på 14,000,000 kronor.

I fråga om de skäl, motionärerna till stöd för sitt förslag anfört, får utskottet hänvisa till motionen.

På därom i vederbörlig ordning gjord framställning har pensionsstyrelsen över berörda motion avgivit yttrande, vilket såsom bilaga bifogas detta utlåtande. (Bil. A.)

Utskottets
yttrande.

Kungl. Maj:ts i förevarande proposition gjorda framställningar har utskottet ansett sig böra biträda.

Vidkommande det av motionärerna framlagda förslaget om dyrtidstillägg till vissa pensionstagare enligt lagen om allmän pensionsförsäkring har utskottet, som visserligen funnit motionärernas framställning synnerligen behjärtansvärd, likväl med hänsyn till det statsfinansiella

läget icke ansett sig kunna tillstyrka detsamma. Utskottet tillåter sig emellertid uttala den förvissningen, att Kungl. Maj:t, i den mån omständigheterna sådant påkalla, kommer att framdeles efter utredning av pensionsstyrelsen taga i övervägande, huruvida och i vilken omfattning ökning av nu utgående pensioner kan anses behöflig.

På grund av vad sålunda anförts, får utskottet hemställa,

att riksdagen må

a) under förutsättning att riksdagen antager förslag till lag om vissa ändringar i lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring samt till lag om ändrad lydelse av 3 § i lagen den 8 juni 1915 om övergångsbestämmelser i anledning av berörda lag den 30 juni 1913 på extra stat för år 1919 bevilja *dels* ett förslagsanslag av 9,150,000 kronor för bestridande av den på staten belöpande kostnad för pensionstillägg och understöd åt de personer, som äro därtill berättigade jämlikt lagen om allmän pensionsförsäkring enligt dess lydelse före den 8 juni 1915, *dels ock* ett förslagsanslag, högst, 700,000 kronor, att utgå som bidrag till täckande av statens kostnad för understöd enligt 33 § i samma lag åt de personer, som genom omförmälda lag den 8 juni 1915 blivit delaktiga i den allmänna pensionsförsäkringen,

b) medgiva, att av det för år 1919 på extra stat äskade förslagsanslaget till upprätthållande av pensionsstyrelsens verksamhet må, intill ett belopp av 60,000 kronor, gäldas vissa kostnader för införandet av försäkringsböcker åt de jämlikt lagen om allmän pensionsförsäkring försäkrade,

c) avslå den av herr Eriksson i Grängesberg m. fl. väckta motionen.

Stockholm den 6 juni 1918.

På det sammansatta utskottets vägnar:

JAKOB PETTERSSON.

Reservation

av herrar *Lindqvist* i Kosta och *Jansson* i Falun, vilka ansett, att utskottet bort hemställa om bifall till den av herr *Eriksson* i Grängesberg m. fl. avgivna motionen.

Bilaga A.

Till riksdagens sammansatta stats- och lagutskott nr 2.

Kungl. Maj:t har den 10 innevarande maj anbefallt pensionsstyrelsen att avgiva och till riksdagens sammansatta stats- och lagutskott nr 2 överlämna av utskottet begärt yttrande över en inom riksdagens andra kammare av herr B. Eriksson m. fl. väckt motion, nr 180, om dyrtidstillägg till vissa pensionstagare enligt lagen om allmän pensionsförsäkring. Med anledning härav får pensionsstyrelsen anföra följande.

I motionen framhålles, hurusom det vore statens ofrånkomliga skyldighet att lätta dyrtidens tryckande börda och lindra nöden, så långt det vore görligt. De personer, som uppbyure pensionstillägg eller understöd från pensionsförsäkringen, tillhörde de allra fattigaste i samhället. Icke ens före kriget räckte de till dem utgående pensionstilläggen och understöden till den nödtorftigaste försörjning och genom penningvärdets sjunkande vore deras ställning nu än ytterligare försämrad.

För att bringa dem någon hjälp föreslås i motionen, att riksdagen måtte besluta bevilja alla dem, som förvärvat eller under innevarande år förvärva rätt enligt lagen om allmän pensionsförsäkring till pensionstillägg eller understöd eller till ökning därav, ett dyrtidstillägg för år 1918 till sådant belopp, att pensionstillägget eller understödet jämte dyrtidstillägget skulle uppgå till i samma lag stadgat normalbelopp, samt att till täckande av kostnaden härför måtte på tilläggsstat för år 1918 beviljas ett förslagsanslag på 14,000,000 kronor.

Motionen utgår därifrån, att hela kostnaden för dyrtidstillägget skulle bestridas av statsmedel. Likaså förutsattes, att motsvarande dyrtidstillägg skulle komma att beviljas även för följande år, och avses sålunda, att jämväl de personer, som under följande år på grund av bestämmelserna i 3 § i lagen den 8 juni 1915 om övergångsbestämmelser i anledning av pensionsförsäkringslagen tilldelas pensionstillägg, understöd eller ökning därav med enligt samma paragraf reducerade belopp, skulle i dyrtidstillägg erhålla ett belopp, som motsvarade skillnaden mellan det belopp, som skulle utgå, därest omförmålda övergångsbestämmelser icke funnes, och det reducerade beloppet.

Då det gäller att beräkna kostnaderna för ett sådant dyrtidstillägg, må till en början erinras därom, att Kungl. Maj:t i proposition nr 184 till nu pågående riksdag föreslagit den ändring av berörda 3 §, att för de i 1 mom. av samma paragraf omnämnda personer övergångstiden skulle upphöra med detta års utgång.

Vid den beräkning, som av pensionsstyrelsen verkställts angående kostnaderna för dyrtidstillägget, har styrelsen utgått från att nyssnämnda av Kungl. Maj:t föreslagna ändring godkännes, och att följaktligen det ifrågasatta dyrtidstillägget — i överensstämmelse för övrigt med den av motionärerna i detta avseende intagna ståndpunkten — icke skall beräknas för pensionstillägg eller understöd eller ökning därav, vartill rätt förvärfvas efter 1918 års utgång av personer, som enligt pensionsförsäkringslagens ursprungliga lydelse äro inbegripna i pensionsförsäkringen.

I nämnda proposition föreslås vidare ändrat beräkningssätt för pensionstillägg och understöd vid inkomst över 50 kronor. Detta ändrade beräkningssätt, som medför en förhöjning av det normala pensionsbeloppet, skulle dock tillämpas allenast för dem, som enligt lagens ursprungliga lydelse äro inbegripna i försäkringen och som efter år 1918 förvärva rätt till pensionstillägg eller understöd, med andra ord de personer, för vilka, såsom av det föregående framgår, dyrtidstillägg icke av pensionsstyrelsen beräknats. För de övriga blir det normala belopp av pensionstillägg eller understöd, efter vilket dyrtidstillägget skall beräknas, oförändrat.

Under ovan angivna förutsättningar ställa sig kostnaderna för dyrtidstillägget på följande sätt.

År	Kostnad för dyrtidstillägget
1918	14,000,000 kronor
1919	13,200,000 »
1920	12,300,000 »
1925	8,500,000 »
1930	5,900,000 »
1935	4,100,000 »
1940	2,800,000 »

Det torde böra framhållas, att dessa belopp endast kunna vara approximativa.

Såsom pensionsstyrelsen redan i skrivelse till Kungl. Maj:t av den 21 januari 1918 (se proposition nr 184 sid. 41) framhållit, är det utan allt tvivel väl av behovet påkallat och därtill ganska befogat, att åtgärder från det allmännas sida i största möjliga omfattning vidtagas för att motverka dyrtidens tryck för de nuvarande pensionstagarna.

Styrelsen anser sig emellertid i detta sammanhang böra framhålla, att, såsom styrelsen redan antytt i sin nyssnämnda skrivelse av den 21 januari 1918, styrelsen har för avsikt att, så snart sig göra låter, framlägga förslag om ändringar i vissa delar av pensionsförsäkringslagen, vilka ändringar hava till syfte att förbättra de enligt samma lag utgående pensionerna och med all sannolikhet för sitt genomförande kräva avsevärda bidrag av statsmedel.

Då kostnaderna för ett rent bifall till föreliggande motion, såsom av det föregående framgår, uppgå till betydande belopp, särskilt under de första åren, och det med anledning härav kan vara påkallat att vid frågans behandling olika alternativ finnas till övervägande, har pensionsstyrelsen ansett sig böra verkställa en del beräkningar för dylika alternativ, vilka ej skulle vara förbundna med lika dryga kostnader som motionärernas förslag.

En avsevärd minskning av kostnaden för år 1918 skulle till en början vinnas, om dyrtidstillägget utginge allenast för senare delen av året. Därest det samma sålunda utginge från och med den 1 juli, skulle kostnaden för nämnda år minska med omkring 7,000,000 kronor.

Vidare skulle en skillnad kunna göras mellan dem, som äro pensionsberättigade enligt pensionsförsäkringslagen i dess ursprungliga lydelse, och dem, som inbegrepos i försäkringen genom 1915 års lagändring.

En uppdelning av kostnaden för dyrtidstillägg mellan dessa två kategorier giver följande resultat:

År.	Dyrtidstillägget för pensionstillägg och understöd		
	åt pensionstagare enligt 1913 års lag kronor.	åt pensionstagare enligt 1915 års lag kronor.	Summa kronor.
1918 ¹ / ₇ — ³¹ / ₁₂	2,750,000	4,250,000	7,000,000
1919	5,400,000	7,800,000	13,200,000
1920	5,150,000	7,150,000	12,300,000
1925	4,300,000	4,200,000	8,500,000
1930	3,900,000	2,000,000	5,900,000
1935	3,200,000	900,000	4,100,000
1940	2,350,000	450,000	2,800,000

Antalet pensionstagare enligt 1913 års lag beräknas vid utgången av år 1918 uppgå till omkring 103,000 samt enligt 1915 års lag till omkring 140,000.

Hälften av den ovan beräknade skulle naturligtvis kostnaden bliva, om dyrtidstillägget för envar bestämdes till allenast hälften av det föreslagna och höjningarna i pensionstillägg och understöd således bleve

från 50 till 75 % av normalt belopp,
» 60 » 80 % » » »
» 70 » 85 % » » »
» 80 » 90 % » » »
» 90 » 95 % » » »

Ett sätt, som ävenledes betydligt skulle inskränka kostnaderna, vore att höja endast de pensionstillägg och understöd, som utgå med 50, 60 och 70 % av normalt belopp, samt därvid begränsa höjningen så, att pensionstillägget eller understödet jämte dyrtidstillägget stannade vid 80 % av normalt belopp. Kostnaden för en dylik anordning framgår av följande tabell.

Å r.	Dyrtdistillägget för pensionstillägg och understöd		
	åt pensionstagare enligt 1913 års lag kronor.	åt pensionstagare enligt 1915 års lag kronor.	Summa kronor.
1918 ¹ / ₇ — ³¹ / ₁₂	1,350,000	2,550,000	3,900,000
1919	2,600,000	4,700,000	7,300,000
1920	2,500,000	4,300,000	6,800,000
1925	2,200,000	2,500,000	4,700,000
1930	2,000,000	1,200,000	3,200,000
1935	1,650,000	550,000	2,200,000
1940	1,250,000	250,000	1,500,000

Skulle dyrtidstillägg beviljas i enlighet med motionärernas yrkande eller något av de här ovan framställda alternativen, synes tillägget böra utbetalas särskilt för sig och ej sammanslås med förutvarande pension, vilket skulle försvåra arbetet med utbetalningen. För att åstadkomma minskning i arbetet vore ock lämpligt, att dyrtidstillägget utbetalades för längre terminer, helst endast en gång om året. Utbetalningen för innevarande år borde ske snarast möjligt och då på en gång för hela den tid, för vilken tillägget enligt beslut kan komma att utgå. Därest dyrtidstillägget utgår till samtliga pensionstagare, som befinna sig i livet vid en viss tidpunkt, liggande omkring mitten av året, bör, därest pensionstagare avlider efter det tillägget för året uppburits, stjärnhuset efter honom icke hava skyldighet att återbära vad som kan belöpa på återstående delen av året. En bestämmelse i motsatt riktning skulle i hög grad komplicera det hela och för övrigt knappast få någon praktisk betydelse.

Utbetalningen av dyrtidstillägget synes vidare böra äga rum medelst särskild postanvisning till varje pensionstagare. Givet är att med ett dylikt system icke kan undvikas, att ett eller annat belopp kommer att utkvitteras av obehörig person på grund av namnförväxling o. s. v., och att ytterst små utsikter förefinnas att återfå vad sålunda obehörigen utbetalts. Men skulle en mera omständig kontroll anordnas, skulle denna säkerligen komma att kräva extra kostnader, som överstiga de obehörigen utbetalda beloppen.

Därest utbetalningen av dyrtidstillägget anordnas så, att den så vitt möjligt verkställs samtidigt med utbetalningen av den ordinarie pensionen, varvid pensionsbrev skall företes och av pensionstagaren undertecknat kvitto skall avlämnas, vinnas för övrigt en viss, på det hela taget tillfredsställande kontroll.

Arbetet med uträkningen av dyrtidstillägget och utskrivningen av postanvisningar torde böra verkställas genom pensionsstyrelsens försorg med ledning av de hos styrelsen befintliga uppgifter angående pensionstagarna.

Pensionsstyrelsen förutsätter, att i händelse förslaget om dyrtidstillägg kommer att av riksdagen bifallas, åt Kungl. Maj:t överlämnas att bestämma de närmare villkoren för dess utgående, och att sålunda nu icke fastställas några detaljföreskrifter i detta avseende.

Därest utbetalningen sker en gång om året, kommer antalet uträkningar och postanvisningar att belöpa sig till omkring 250,000 årligen. En rätt betydlig extra personal kommer att på grund härav erfordras. Att på förhand lämna någon mera exakt beräkning över den extra förvaltningskostnad, som föranledes av ifrågavarande arbete, låter sig knappast göra, men torde man böra räkna med ett belopp av omkring 40,000 kronor för innevarande år. Något särskilt anslag för detta ändamål synes dock icke erfordrigt, enär å styrelsens stat finnes uppfört ett belopp för extra biträden och detta belopp har förslagsanslags karaktär.

Skulle ett dyrtidstillägg beviljas, vore önskligt, om så kunde ordnas, att medel därtill ansloges icke blott för detta år utan även för år 1919, så att avbrott ej behövde ske i utbetalningarna.

De till styrelsens biträde förordnade sakkunniga hava förklarat sig instämma uti vad styrelsen sålunda anför.

Stockholm den 24 maj 1918.

ADOLF AF JOCHNICK.

O. F. Enbom.

Carl Broberg.

Karl Dickman.
Föredragande.

Hugo Elliot.

Erik Stridsberg.

Axel Telander.